

EXPEDITIE
AMERIKA

Van Jeroen Vogel verschenen

In Australië: Twee jaar in het land daaronder
In Vietnam: Met 100cc van Saigon naar Hanoi
In Nederland: Op reis in een klein koninkrijk
In Cuba: De trein naar Guantánamo
In Venetië: C.I.C.
In Nederland 2: De weg naar Klein-Kuttingen
Expeditie Amerika

**U vindt alle informatie over de boeken en de schrijver op
www.deschrijvendereiziger.nl**

© 2021 Jeroen Vogel
ISBN 9789464352955

Eindredactie: Lotte Endendijk

Alle rechten voorbehouden.

Jeroen Vogel

EXPEDITIE

AMERIKA

OVER DE AUTEUR

Jeroen Vogel (Hoorn, 1981) is schrijver van uiteenlopende reisverhalen. Op 18-jarige leeftijd ging hij als uitwisselingsstudent naar de Verenigde Staten en keerde terug met het reisvirus. Sindsdien is hij tot zijn 30ste op vele werkvakanties geweest.

De laatste jaren kenmerken zijn reizen zich vooral door een hoog 'trektochtgehalte,' waarbij het startpunt en de bestemming bekend zijn, maar de reis zelf in alle vrijheid verloopt. Op deze manier reisde hij in 2015 met het openbaar vervoer van de ijsberen naar de pinguïns. En in 2018 werd hij de eerste man ooit die de "Bryson Lijn" bewandelde, geïnspireerd door de Amerikaans-Engelse reisschrijver Bill Bryson en diens boek *The Road to Little Dribbling*.

1

IN HET LAND VAN DE NOORDENWIND

In het licht van de eerste zonnestralen reed de trein noordwaarts over de Canadese toendra. Het was net zeven uur geweest; het laatste wat ik gisteravond had gezien, was een ontspoorde goederentrein die ondersteboven en half verzonken in het moeras naast het spoor lag. Daarna was de duisternis ingevallen en had ik gelezen totdat de vermoeidheid toesloeg. Als we nog steeds op schema lagen, zouden we over een half uurtje in Churchill arriveren. Na drie lage reisdagen leek mijn leventje in Banff, een toeristisch bergstadje in het westen van Canada waar ik twee jaar lang als nachtreceptionist in een hotel had gewerkt, al een ander tijdperk, een vorig leven.

Mijn tijdelijke werkvergunning stond op het punt om te verlopen; binnen een paar weken moest ik het land verlaten. Tijdens het tweede jaar had ik mezelf vaak de vraag gesteld: wat ga ik hierna doen? Er waren genoeg opties – teruggaan naar Nederland, backpacken in Azië, een tijdje naar mijn familie in Californië, de werkvergunning met nog eens twee jaar verlengen – maar het idee dat wortel schoot en transformeerde tot plan was het bereizen van de Amerika's. En om de onderneming iets van een doel te geven, wilde ik met lokaal openbaar vervoer van de ijsberen naar de pinguïns reizen en zodoende een uniek kenmerk van het noordelijk halfrond verbinden met een uniek kenmerk van het zuidelijk halfrond.

De enige plek in Canada waar ijsberen voorkomen én open-

baar vervoer komt, is Churchill, Manitoba. De gammele spoorweg ernaartoe is zelfs de enige manier om Churchill over land te bereiken; de andere (en zeker veel duurdere) optie is vliegen. Daar, halverwege de westkust van de Hudsonbaai, moest mijn reis dus beginnen. Noordelijker kon niet: hier begon de spoorbaan, er reden geen bussen en er was geen veerboot. Het begin van de lijn was absoluut. Het idee was om vervolgens over te blijven stappen tot ik het absolute einde van de lijn had bereikt in het Argentijnse Ushuaia, de zuidelijkste stad ter wereld.

Alle persoonlijke omstandigheden waren perfect voor zo'n onderneming: ik bevond me al in het land waar de reis zou beginnen, er wachtte niemand op me, ik had geen huis, er stond genoeg geld op de bank en ik verlangde ernaar om na twee jaar stilstand weer een backpacker te zijn. Wat was het probleem?

Genoeg, volgens andere mensen. De Latino's in Banff vertelden me dat ik het noorden van Mexico moest vermijden. En El Salvador – "*muy peligroso*" ("heel gevaarlijk"). Kennelijk zat heel Midden-Amerika vol drugssmokkelaars, schietgrage bendes en guerrillastrijders. Maar al deze goedbedoelde waarschuwingen prikelden juist mijn fantasie. Ik stelde me voor dat ik werd ontvoerd in de jungle – wellicht in Panama. Ik fantaseerde dat mijn familie in Nederland die gevreesde klop op de deur hoorde en daarna van een lokale politieman het vreselijke nieuws: 'Uw zoon is in handen van een gewapende bende drugssmokkelaars. Onze collega's in Colombia doen wat ze kunnen.' En hoe meer ik over de gevaren fantaseerde, hoe enthousiaster ik werd. Door de saaiheid van mijn gereguleerde leventje in Banff snakte ik naar een echt avontuur. Een beetje gevaar en aan mijn eigen lot overgelaten zijn, dát wilde ik – en daarom wilde ik juist geen reis- of ziektekostenverzekering en al helemaal geen smartphone die me alles voorkauwde.

Stoutmoedig noemde ik deze reis Expeditie Amerika.

De trein kwam tegen half acht tot stilstand in Churchill. Met mijn trekkersrugzak op mijn rug stapte ik het kleine perronnetje op. De noordelijke koelte hing in de lucht, het was 4°C. Over een week, op 1 oktober, zou het peperdure ijsbeerseizoen van start gaan: zodra de Hudsonbaai bevroest, trekken de beren vanuit het achterland naar de baai, onderwijl gadeslagen door toeristen in hoge bussen met enorme terreinbanden. Mijn medepassagiers beproefden hun

geluk in ‘De Ijsbeerhoofdstad van de Wereld’ zonder \$5000 te betalen voor een all-inclusive pakket (vlucht, hotel, maaltijden, excursies). Er was weliswaar nog niets bevroren, maar de beren waren nooit ver van het water. Eén van de toeristen, een Amerikaan met een telescoop van een fototoestel, had zichzelf één dag gegeven: vanavond moest hij weer met de trein terug.

Ik liep via stille straten, over verweerd en gebarsten asfalt, naar mijn hostel. Een man reed op een quad over Kelsey Boulevard; een ander waste zijn pick-uptruck op het grind voor zijn zaak aan Franklin Street. Quads en pick-uptrucks: dat waren de enige voertuigen die voor de huizen geparkeerd stonden. Dit was nou eenmaal geen dorp voor een Renault Clio. Veel huizen stonden verhoogd, omdat de pijpen en leidingen zich boven de doorgaans bevroren grond bevonden. Churchill, met een laagterecord van min 45,6°C, was immers ontworpen om intense kou te weerstaan. Toch kende het dorp geen gebrek aan dienstverlening. De juwelier deed aan horlogereparaties; er waren een bouwmarkt, een stront-dure supermarkt en zelfs een taxibedrijf. De afwezigheid van de grote ketens zorgde voor een verfrissende authenticiteit. Ook de hotelletjes waren allemaal in lokale handen.

“Toen we voor het eerst aan de mensen hier in het dorp vertelden dat we naast ons hotel ook een hostel wilden openen, wezen ze ons idee af,” zei de Australische eigenaresse van het Tundra Inn Hotel. “Ze dachten dat backpackers geen geld in het laatje zouden brengen. Maar ik bleef volhouden dat het beetje geld dat backpackers wél uitgeven, nog altijd meer is dan wat ze zouden hebben uitgegeven als ze het zich niet konden veroorloven om hier te verblijven.”

Bovendien ging het hostel op 1 oktober dicht: het huis met de pakweg twintig stapelbedden zou dan dienst doen als personeelsaccommodatie. Ik checkte tegelijk in met de 28-jarige Aaron uit Melbourne, en ze bracht ons samen naar haar hostel tegenover het hotel. In onze vierpersoonsslaapkamer, genaamd Beluga, dropten we onze bagage op de bedden.

“Wat zijn jouw plannen voor vandaag?” vroeg Aaron nadat de eigenaresse ons had rondgeleid en instructies had gegeven.

“Koffie,” lachte ik. “Ik heb net drie dagen achter elkaar gereisd. En dan ga ik denk ik maar eens beerspotten.”

“Ik ga met je mee, als je dat goed vindt.”

“Ik wilde het je net vragen.”

We dronken koffie in het eetzaaltje van het Seaport's Hotel. Het was een simpel maar knus vertrek met veel hout en niet meer dan zo'n tien tafels. Twee bebaarde, ruig uitziende mannen zaten in een hoek met ieder een glas bier voor zich. Ze praatten weinig en deden me denken aan de uitspraak van een inwonster in een realityserie over het leven in dit dorp: “*There's tough, and there's Churchill tough.*”

“Waar wil je gaan beerspotten?” vroeg Aaron, terwijl hij in zijn koffie roerde.

Goeie vraag. De populatie rondom Churchill, de zuidelijkste populatie ter wereld, bestond uit zo'n negenhonderd solitaire en niet-territoriale dieren. Ze konden overal zijn. Ik keek besluiteloos naar buiten.

Een tiener fietste voorbij met een boodschappentas aan zijn stuur. Het leek zo gewoon, maar het stille dorp was dermate blootgesteld aan de grillen van de omringende wildernis dat lokale kinderen opgroeiden tot een Arctische versie van Mowgli. Teveel vrijheid kregen ze echter ook weer niet. Voor het enorme Town Centre Complex, waar naast de school ook een sportschooltje, filmtheater, ziekenhuis, zwembad en bibliotheek waren gevestigd, stonden later op de dag schoolkinderen bij de bushalte te wachten. Het dorp was volledig ingesteld op het voorkomen van contact tussen ijsberen en mensen; veel inwoners hadden geweren, elke avond ging er om tien uur een alarm af (als herinnering om naar binnen te gaan) en voordeuren gingen niet op slot. Tijdens Halloween hield een helikopter de kids goed in de gaten.

“We hebben lokaal advies nodig,” zei ik. “We moesten maar eens langs gaan bij het bezoekerscentrum.”

Aaron knikte. “Ja, dat denk ik ook. En we kunnen de excursiebedrijven proberen.”

Daar had ik geen vertrouwen in. “Zullen we ons opsplitsen? Jij die bedrijven, ik dat centrum?”

Aaron stemde in.

Het bezoekerscentrum was gevestigd in het stationsgebouw uit 1929. Aan de hand van een nagebootst ijsbeerhol, vachten, een wigwam, opgezette dieren en informatiepanelen werd de geschiedenis, cultuur en natuur van deze lege, barre regio getoond en beschreven. Op één van de vele bordjes stond: “Talloze generaties

lang hebben de Cree-, de Dene- en de Inuit-volkeren dit territorium bewoond en het ritme van de seizoenen gekend. De mensen reisden en dreven handel, joegen, vertelden verhalen, sloten vrede en voerden oorlog en aanbaden de Schepper lang voordat de Europeanen hier voet aan wal zetten. Zij waren de eerste mensen in het land van de noordenwind.’

Ik las die laatste zin opnieuw. *In het land van de noordenwind*. Dat klonk goed.

“Hoe maakt u het?” vroeg een mannenstem achter me.

Ik draaide me om en keek in het bebaarde, vriendelijke gezicht van een medewerker. Volgens zijn naambordje heette hij Mike. “Uitstekend, dank u. Ik ben op zoek naar opties om een ijsbeer in het wild te spotten.”

“Er zijn meerdere opties,” zei hij geroutineerd. “Je kunt een auto huren en het zelf doen. Je kunt praten met de inwoners en zien of zij je willen rondrijden – je geeft ze gewoon wat benzinegeld en extra cash voor een doos bier.”

“De huurauto-optie lijkt me economischer.”

Mike benadrukte dat het de verantwoordelijkheid van de doer-het-zelver is om ieder contact tussen mens en ijsbeer te voorkomen. “Weet je,” zei hij, “er zijn altijd wel bezoekers die de ijsberen onderschatten. Mensen draaien hun raampjes naar beneden terwijl een ijsbeer hun voertuig nadert, of ze stappen zelfs helemaal uit voor een snelle selfie. Dat is meerdere malen fout afgelopen.”

“We zullen onze verantwoordelijkheid nemen,” beloofde ik.

Ik liep naar het kantoor van het enige autoverhuurbedrijf in Churchill. De eigenaresse vertelde me dat ze de volgende dag een pick-uptruck beschikbaar had. “Je hoeft ’m niet eens te reserveren. Als je wilt, kun je ’m morgenochtend ophalen.”

“Ja, laten we die truck huren,” zei Aaron ‘s middags in het hostel. “Het is de beste optie. Ik heb namelijk ook met wat mensen gepraat. Het kwam erop neer dat als we vijftig personen bij elkaar kunnen krijgen die ieder 100 dollar betalen, we een *tundra buggy* kunnen charteren om ijsberen te gaan spotten.”

Hij keek me verwachtingsvol aan. Ik schoot in de lach.

“Ik haal morgenochtend die truck wel op,” zei ik.

Halverwege de volgend ochtend zat Aaron naast me in de passagiersstoel. We reden stapvoets over Launch Road, een 20 kilome-

ter lange weg tussen Churchill en een wetenschappelijk onderzoekscentrum. De weg lag een paar honderd meter landinwaarts parallel aan de Hudsonbaai. Het uitzicht bestond uit het grijze water en de piepkleine zandstrandjes achter het lange, gele gras, de poelen, de moerassen en de grijsbruine, lage rotsen. Er was geen ander verkeer. We hielden een half oog op de weg, dat na het vliegveld onverhard verder ging, terwijl we het landschap scherp in de gaten hielden. Soms bevond er zich op een verre rots een misleidende witte substantie, zoals grote hoeveelheden vogelpoep. De dunne bewolking hing laag boven het land.

We begaven ons op één van de bochtige, modderige stuiweweggetjes tussen Launch Road en de kust. Soms klotste het regenwater uit een onverwacht diepe kuil. Onze robuuste truck was gemaakt voor dit landschap: de hoge ligging, de uitstekende vering, de krachtige motor. De verhuurster had logischerwijs niet de moeite genomen om de opgedroogde modder – buiten én binnen – eraf te wassen. We bonkten een enkele keer over uitstekende stenen. In mijn ooghoek zag ik plotseling, tientallen meters verderop, langs een lager gelegen poel, iets wits lopen – “Ijsbeer!” Ik trapte meteen op de rem.

We pakten onze digitale camera's erbij en zoomden zo ver mogelijk in, maar zagen op de resulterende foto's dat het dier in feite een husky was. Er bevonden zich op diezelfde plek nog zo'n vijf of zes husky's, elk vastgebonden aan een meterslang touw.

“Er is een man in het dorp die zijn rasechte husky's expres daar houdt, omdat ze op die manier blootgesteld blijven aan de elementen,” vertelde de receptioniste van het Churchill Northern Studies Centre (CNSC). Schoolgroepen en onderzoekers kwamen vanuit de hele wereld hiernaartoe om te werken aan wetenschappelijke projecten. “Het dorp is er verdeeld over. De ene helft zegt dat het een goede manier is om de husky's puur te houden, de andere helft denkt dat hij zijn honden in gevaar brengt omdat ze zijn vastgebonden en een gemakkelijke prooi vormen voor de ijsberen.”

Aaron en ik keken elkaar aan.

Buiten stond de Churchill Rocket Research Range, een wegrotten-de lanceerinstallatie met een open silo op het dak van een gigantische kubus waar ooit de raketvlammen in verdwenen. Rotsblokken waren tegen de deuren geplaatst en vensters waren dichtgetim-

merd.

“Vandaar dus de naam Launch Road,” concludeerde Aaron, terwijl hij stomverbaasd en met ontzag naar dit bizarre object keek.

Onderweg naar Churchill zagen we nog meer in onbruik geraakte en gedumpte voorwerpen: stapels oud ijzer en hout, sneeuwscooters, quads, auto's. Pal voor de kust lag zelfs een wegroestend vrachtschip, de *MV Ithaca*, dat tijdens een storm in 1960 was gestrand. Het werd die dag met zo'n kracht op een grindbank geworpen dat de onderkant compleet verloren ging. Bij eb kun je ernaartoe lopen. Op die manier is het schip in de loop der jaren volledig gestript van lading en instrumentarium. En alsof zo'n schip nog niet genoeg was, stond elders een verlaten radarstation met twee radarkoepels in de vorm van golfballen.

“Moet je dat zien!” riep Aaron nabij Churchill Airport.

“Een neergestort vliegtuig!”

De Curtis C-46 was in 1979 neergestort op de rotsen tussen de kust en het vliegveld en daarna nooit verwijderd. De metaalgrijze kleur van het toestel ging perfect op in de grijze omgeving. We parkeerden de auto en liepen erheen. De linkervleugel lag in tweeën. Aan de binnenkant van de stalen romp was de houten vloer nog intact. De stuurknuppel bewoog nog heen en weer en er zaten nog meer hendels, maar meer dan een omhulsel vol gaten was het eigenlijk niet.

Bij Cape Marry Battery, waar de Churchillrivier uitmondde in de Hudsonbaai, brachten we een tijdje door op de rotsen langs de kust, starend naar de witte ruggen van beloegawalvissen die uit het koude en donkere water aan de oppervlakte kwamen. Een zeehond zwom voorbij. Zijn hoofd stak als een vette periscoop uit het water. En later maakte ik een foto van een indrukwekkende zeearend – nét op het moment dat hij opsteeg van een boom, zodat zijn hele spanwijdte diagonaal op de foto kwam.

Aaron was na zeven uur in de passagiersstoel steeds meer gaan dagdromen. Ik suggereerde om nog één keer naar de honden te rijden. Men beweerde immers dat die de ijsberen aantrokken. Aaron haalde zijn schouders op en knikte. “*Sure.*”

“Laten we daar de auto parkeren,” zei ik, “en gewoon afwachten.”

“We kunnen het proberen,” mompelde hij.

We reden terug naar de honden en vervolgens naar het einde van het stuiterweggetje.

Ik stapte uit en stond in de wind, de noordenwind, die er altijd leek te zijn, te staren naar de rotsen achter ons en het strand voor ons. Het was ontmoedigend stil. Aaron zat in de auto, zijn hoofd leunend op zijn hand, een verveelde blik op zijn gezicht. De lucht werd al paars. Ik overwoog om het morgen opnieuw te pro... – nee, dat hoefde niet. Daar! Aan de overkant van het veld, ruim 200 meter verderop! Vanachter een rots, een ijsberenkop! Ik greep mijn camera. Het dier kwam helemaal tevoorschijn en sjokte op zijn dooie gemak langs een lage rotspartij.

“Ja! Ja!” schreeuwde Aaron. Hij sprong als een dolblij kind uit de auto en rende op me af. “Zie je dat?!”

“Ja,” fluisterde ik, volledig onder de indruk van het grote dier – de kracht, de rustige uitstraling en vooral de volstrekt willekeurige verschijning aan het einde van deze heel lange dag. Alsof hij had gedacht: laat ik ze nu maar eens gaan belonen.

“*That’s a fucking polar bear!*” riep Aaron.

Het beest rook of hoorde ons blijkbaar niet. Het ging rustig liggen op een beschutte plek, weg uit die wind, de noordenwind.

Ik knikte en lachte van geluk. “*Yes, that’s a fucking polar bear.*”

Een gevoel van opluchting daalde over me neer.

Expeditie Amerika kon beginnen.

2

DE HUDSON BAY RAILWAY

Er waren niet veel passagiers aan boord van de trein naar Winnipeg. Ik verkoos een viertje in een hoek. Het was zo rustig dat er voorlopig niemand bij zou komen zitten. De korte trein – één goederenwagon, één slaaprijtuig, twee zitrijtuigen, een restauratierijtuig en twee imposante diesellocomotieven – schudde om precies 19.30 uur met een voorwaartse ruk tot leven. Met de maan in het oosten en het laatste daglicht in het westen reden we de nacht en, opnieuw, het lege toendralandschap in. Ik startte m'n laptop op. Dit was gewoon heerlijk: de trein trok op tot een fijne snelheid, de stoel was comfortabel, er lagen zo'n veertig loze uren voor me, mijn voeten rustten op de stoel tegenover me en het scherm voor me was nog helemaal leeg.

Een aantal mensen waren achterin het rijtuig nog op zoek naar de perfecte zitplaats. Ik hoorde ze fluisteren: “Hier?” En: “Nee, laten we het daar proberen.” Vier Amerikaanse backpackers namen achter me plaats. Ik zette mijn vingers op het keyboard en keek nog eenmaal naar buiten. De lichten van Churchill waren al uit het zicht verdwenen. Ik typte: ‘Hoofdstuk één: In het land van de noordenwind.’

“Excuseer,” zei een diepe stem.

Ik keek op. In het gangpad stond een zwaarlijvige, besnorde Indiër met een tulband.

“Zou u kunnen verplaatsen? Wij zouden graag samen zitten.”

Ze waren met z'n vieren – vier Indiase mannen met grote

buiken en tulbanden. Hun gewichtigheid werd onderstreept door het Indiase idee van mannelijkheid: de borstelsnor. Ik stond op en keek door het rijtuig. Er waren nog drie andere viertjes leeg, waarvan één schuin achter de Amerikanen. Deze vette Indiërs konden twee viertjes naast elkaar hebben als ik verkaste.

“Welzeker,” zei ik op quasi-beleefde toon, terwijl ik mijn schoenen aandeed en trekkersrugzak van het bagagerek trok.

“Dank u,” zei hij erkentelijk.

Ik glimlachte flauwtjes. “U leek erop te staan.”

De erkentelijke blik verdween.

Ik verkaste naar het viertje diagonaal achter de Amerikaanse backpackers en installeerde me opnieuw.

De duisternis was inmiddels compleet ingetreden. Voortbewegend door dit barre land waren we als een stalen slang met gaten waaruit gele verlichting naar buiten scheen. Deze trein was in de verre omtrek het enige zichtbare teken van menselijk bestaan en deze spoorbaan het enige dat ons verbond met de rest van de mensheid.

Om tien uur verkoos elke Indiër een *eigen* viertje om in te slapen, verdeeld over het rijtuig, met hun voeten hangend in het gangpad, al snel snurkend als een stel holenberen met hun monden open, erbij liggend als neergeschoten lichamen, om mij en de Amerikaanse backpackers heen – die elkaar geïrriteerd aanstaarden en naar het volgende rijtuig verkasten.

Het gesnurk van vier verschillende kanten irriteerde mij ook. Ik was nog niet bepaald klaar om te slapen – ik was nog maar dertien uur wakker – maar zo kon ik ook niet schrijven. Ik probeerde daarom maar om een boek te lezen dat ik had meegenomen. In *The Old Patagonian Express* maakt Paul Theroux een treinreis van Boston naar Argentijns Patagonië. Toen hij zijn reis in 1978 ondernam, reden de treinen in het grootste gedeelte van Midden- en Zuid-Amerika nog. Tegenwoordig rijdt er haast geen enkele trein meer ten zuiden van de Mexicaanse grens. Dat wist ik, en dat was een reden temeer om te willen genieten van deze treinreis. Maar hoe? De man voor me begon luider te snurken en produceerde het onregelmatige geluid van een kapotte buitenboordmotor (eerst het trekken aan het koord, dan de sputterende bladen in het water, stilte.) Ik zou eigenlijk iets moeten doen, dacht ik in mijn aanzwellende boosheid, waardoor ze te bang zouden zijn om nog verder te

slapen aan boord van deze trein – niet iets pijnlijks of anderszins schadelijks, maar iets smerigs, iets walgelijks, zoals het vullen van die open monden met verse diarree.

Hoe dan ook, ik sloot mijn boek, verkaste naar het volgende rijtuig en nam mijn intrek in mijn derde viertje. Ik begon weer te schrijven met de voeten omhoog, maar viel al snel in slaap op het vredige en symfonische ritme van de wielen op de rails.

“*Kill ’m!*” (“Dood ’m!”)

Ik schrok wakker van de schreeuw. De trein minderde vaart; de vier backpackers waren aan het inpakken, gingen naar het toilet, sloegen met de deur. Het was 4.15 uur. De trein rolde een station in. De borden aan het witte stationsgebouw kondigden aan dat dit Gillam was, waar het Canadese wegennetwerk ‘begon.’ Het stationsgebouw was verloederd: twee vensters waren dichtgetimmerd en de verf bladderde af. Op het perron stonden tientallen mensen te wachten, allemaal met inheemse gezichten.

De Amerikanen stapten uit. Ik vermoedde dat hun voertuig hier geparkeerd stond.

Twaalf nieuwe passagiers liepen zachtjes door het gangpad en praatten op fluisterton. De echte ‘Indianen’ – de beborstelsnorde holenberen met tulbanden in het andere rijtuig – waren gezamenlijk zo’n 900 decibel luider dan deze twaalf mensen bij elkaar. Ik vroeg me af hoe Christopher Columbus zo’n grote fout kon maken toen hij de inheemse bevolking van Noord-Amerika Indianen noemde.

In het viertje naast dat van mij plaatste een zwaarlijvige, grijsharige, zwaarademige man drie stuks bagage op de stoelen. Hij droeg een joggingbroek en een shirt dat zo strak om zijn *manboobies* zat dat zijn grote tepels erdoorheen staken. Na vertrek trok hij een reflecterend hesje aan, klikte er een radio aan vast en wandelde door het rijtuig om kaartjes op te halen bij degenen die op Gillam waren ingestapt. Toen hij klaar was en ging zitten, viel iedereen in slaap. Ik probeerde ook te slapen, maar kwam niet verder dan wat gedommel.

Buiten begon een nieuwe dag. De zon kwam snel op en verlichtte het lege land van heide en veenmoeras, waarin de dennenboompjes op bescheiden schaal groeiden. We waren in de transitiezone tussen het subarctische en het mildere continentale klimaat, op de